

27 481.
Disputatio Juridica
De
SENTENTIA
DEFINITIVA.

Quam
Magnifico Amplissimoq; Jure-Consulto-
rum Ordine in Academiâ Lipsiensi
annuente,

Pro
LICENTIA DOCTORALI

*In Aroaterio Collegii Principum
Majoris Majori,*

Addiẽm XII. Decembris

Publica cõsultatione committet

M. CASPAR MICHAEL WELSCH

Lipsiensis

ANNO MD CXXXIII.

LIPSIÆ

TYPIS RITZSCHIANIS.

Disputatio Juridica

SENTENTIA
DEFINITIVA

Magnifico Amplissimoq; Jure-Consulto
cum Ordine Academiæ Lipsienſis

LICENTIA DOCTORALI

in Honorario Collegii Principum

Magistri Honoris

Ad diem XII. Decembris

publicè oratione committitur

M. CASPAR MICHAEL WELSCH

Lipsienſis

ANNO MDCCXXXIII.

LIPSIÆ

Typis Ritscherianis.

THESES PRIMA.

Sententia (a) Definitiva (b) est
Sententia, quæ Causæ indiscepta-
tionem judicalem principaliter
devenientis controversia à Judice
rite deciditur. (c)

(a) Quod vocabulum à sentiendo descendere ipsa Ety-
mologia declarat, à quâ licitum est argumentari, si non dis-
crepet à Definitione. *l. mutuum. 2. §. appellata. 2. ff. de Reb.
cred. Everhard. in Top. loc. ab Etymol. per tot.* Dicitur enim
Sententia quasi Sensus existentia, quia per hanc id, quod in-
sensu & opinione est, significatur. *l. 7. ff. qui test. fac. post l. hâc
consultissima. 8. §. at cum humana. C. cod. l. si adibus. 32. ff. de
dam. inf. l. qualem. 19. §. 1. ff. de recept. qui arb. recep.* quâ rã-
tione Sententiæ nomen generale est, multisq; modis, ac re-
bus accommodari potest, specialiter verò Judicantis præce-
ptum denotat, quo Judex judicat secundum id, quod sentit.
arg. l. sicut. 8. §. etsi. 4. ff. si servit. vind. Debet autem Sensus
Judicis esse ordinatus, & regi non arbitrio proprii capitis, vel
voluntatis, sed autoritate legis. *l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpill.
Matth. Coler. in tract. de Sent. & re Jud. in rubr.* Atq; in his
præceptis, sive Sententiis ferendis, Veteres maximè fuerunt
soliciti, ita ut certas etiam in illis adhibuerint formulas, in-
ter quas celeberrima illa est, quæ utitur verbo *Videri*, id quod

Cicero lib. 4. Acad. quest. modestia causâ fieri dicit: Nam etiam si reus convictus esset, tamen iudex dicebat *Videris fecisse*; *Jdem lib. 4. in Verr.* Vixille hoc dixerat, cum iste pronunciat, Sthenium literas publicas corrupisse *videri*, & lib. 6. in eund. fecisse *videri* pronunciauit. Adde Liv. lib. 25. ubi dicit: Tribuni vocaverunt plebem, quâ ita scivit, si M. Posthumius ante Cal. Majas non prodisset, citatusq; eo die non respondisset, neq; excusatus esset, *videri* eum in exilio esse, bonaq; ejus venire, ipsi aqua & igni *videri* interdicti, *quâ de re vid. Barnab. Brisson. lib. 5. de form. pag. mibi 482. & seq.* In Gallia Sententiâ Parliamentorum vocantur *Arrests*, Arresta, à verbo Gallico *arrester*, quod significat gradum inhibere & subsistere, (*par ce qu'il s'y faut arrester*) eò quod in illis oporteat acquiescere, neq; ullâ provocatione, vel appellatione possint infringi: *Jean Du Tillet en son Recueil sur le mot d' Arrest. adde Petr. Peck. in suo tract. de Jure Siste. c. 1. n. 1. & seq.*

(b) Est enim alia, quam Interlocutoriam vocant, verum nos eâ sepositâ, de hac, & quidem secundum causas, quâ in definitione singulâ habentur, *ὡς ἐν παρῶν* dispiciemus, quandoquidem aliâs appellatione Sententiâ, in dubio intelligitur Definitiva. *gl. in l. 1. §. biduum 5. ff. quan. appel. sit. Jo. de Jmol. ad l. quod jussit. 14. ff. de Re Jud. n. 1.*

(c) *Text. est in l. f. C. de sent. & interl. om. Jud. l. Judex 55. l. duo. 28. l. Paulus. 42. ff. de Re Jud. l. preses 3. & l. post sententiam. 9. ubi Salic. C. d. t. Bart. in d. l. qualem. 19. §. dicere. ff. de recept. qui arbitr. Specul. de Sentent. lib. 2. part. 3. n. 3. Arn. de Reyger in process. Jud. Disp. 8. 8. 7. p. 188. Blar. ad L. diffamari. c. 9. pag. 301. Jo. Petr. de Ferrar. in sua Pract. in for. Sent. definit. n. 4. pag. mibi, 208.*

THE-

THESIS SECUNDA.

Causa Efficiens Sententiæ est Judex.

d. l. duo 28. ff. de Re Jud. l. 1. & 2. C. de Sent. ex brev. Mod. Pist. Cons. 12. pag. mibi 253. n. 90. qui debet esse talis, ut nullus in eo defectus deprehendatur, contra Legem, vel Naturam, vel Mores peccans, aliàs enim non valeret Sententia, ut quia mutus, vel furdus, vel furiosus, vel servus, vel impubes, vel mulier, vel excommunicatus, vel infamis, vel similis, qui defectus habentur in l. cum Prator. 12. §. non autem. 2. & l. Judex datus. 46. ff. de judic. c. ad probandum. X. de Re Jud. c. audivimus. 24. q. 1. c. sciscitatus. X. de Rescript. Debet itaq; vir bonus esse, & innocentis viri officio fungi. l. Cetera. 4. §. mala. 1. ff. fam. ercisc. l. continuus. 137. §. cum ita. ff. de V. O. c. quoniam contra. X. de probat. l. 17. §. ait Prator. 5. ff. de injur. & ob id honorari. c. ut debitus. X. de appel. Darumb sol Er ge schret/vnd Herr Richter genennet werden. Landrecht. arte 3. lib. 25. in gl. col. 2. Weichbild. arte 8. in gl. Lehnrecht c. 65. in gl. Oportet insuper, ut sit competens, d. l. duo 28. ff. de Re Jud. l. 19. ff. de Jurisd. l. 6. §. 10. ff. de injust. rupt. & irrito fact. test. d. l. 2. & 3. C. de Sent. ex brev. Petr. Gregor. Tholos. in Syntag. Jur. part. 3. lib. 50. c. 1. n. 25. qui verò Judex competens, vel incompetens sit, egregiè declarat Arnold. de Reyger in Pro cess. Disp. 1. Habeat item Jurisdictionem: Judex enim est basis & fundamentum, imò dux & Imperator Judicii. Bald. in rubr. C. si à non compet. Jud. n. 2. Mod. Pist. d. loc. nec judicatum dici potest ab eo, qui jus dicendi potestatem non habet. l. 1. §. hac autem. ff. quod quisq; Jur. in al. Thom. Trivis. lib. 2. decis. 12. n. 3. pag. mibi 376. & hanc suam Jurisdictionem debet exprimere, an videlicet sit ordinarius, vel delegatus, si enim ignorat, aut allegare nescit suæ potestatis fundamentum, frustra, & sine effectu pronunciat arg. l. nulli. 10. C. de sent.

sent. & inter. omni. Jud. l. 1. & l. privatorum. 3. C. de Jurisd.
l. ff. eod. l. 5. ff. de Re Jud. Paul. 5. sent. 5. §. 1. Duaren. ad tit.
C. si advers. rem jud. nec excedere suam Jurisdictionem de-
bet. N. 15. c. 3. §. f. N. 82. c. 5. quia Jurisdictio, quæ certa rei
vel quantitatis finibus est coarctata, supra eam quantitatem,
vel extra eam, nulla est. l. fin. ff. de Jurisd. & ob id Judex fit in-
competens. t. t. C. si a non compet. Jud. Requiritur porro, ut
Judex ipse in propria Persona ferat sententiam, & non per
alium. l. 27. §. 4. & 5. ff. de recept. qui arb. c. fin. de sent. & ve-
jud. in 6. nisi sit persona Illustris, vel Episcopus. d. l. 2. C. de
sent. ex brev. Wesenb. in parat. de Re Jud. n. 5. Alex. in rubr. de
off. ejus. col. 4. in f. Hodie plerunq; sententiæ tam Majorum,
quam Minorum Judicum leguntur per alios, puta per Acto-
rum Magistros, die Gerichtschreiber/ferente hoc consuetudi-
ne. Chil. Goldstein. in Pract. par. 3. c. 65. n. 6. id quod etiam
in Gallia fieri monet Petr. Greg. Tholos. in Syntag. Jur. part.
3. lib. 52. c. 1. n. 22. Plures Judices si constituti fuerint, omnes
debent pronunciare, h. e. in sententiâ ferendâ consentire,
tunc autem omnes Judices judicare intelliguntur, cum om-
nes adsunt. l. tunc autem 37. ff. de Re Jud. Unde duo ex tribus
Judicibus uno absente judicare non possunt, quippe omnes
judicare jussi sunt: sed si unus adsit, & contra sentiat, stabitur
duorum Sententiæ. l. duo. 39. ubi Duar. ff. de Re Jud. c. f. de
arb. in 6. item, si aliquis eorum per contumaciam absit, tunc
valet Sententiâ præsentium. c. causam. junct. c. prudentiam.
X. de off. deleg. d. l. duo ex tribus. ff. de Re Jud. vel si unus de man-
dato aliorum pronunciet. c. in Genesi. X. de elect.

THESIS TERTIA.

Matéria de qua pronunciat Judex est ipsa
causa principaliter deducta in Judicium.

L. 18 ff. commun. divid. l. 20. ff. de except. rei Jud. l. ult. C. de fid. lib. Wesenb. in parat. de Re Jud. n. 6. nec enim dici potest Sententia diffinitiva, nisi totum diffiniat negotium principaliter in Judicium deductum. Jmol. in l. si finita. §. non autem. col. 1. ff. de damn. inf. Ex quo apparet differentia inter Definitivam, & Interlocutoriam sententiam. hæc enim non tangit negotium principale, sed inter principium & finem causæ decidit aliquam quæstionem in judicio emergentem. arg. l. 14. ff. de Re Jud. gl. in Clem. un. vers. diffinitiva. de sequest. pass. & fruct. c. 38. X. de off. deleg. c. 36. X. de testib. Alex. in rubr. ff. de Re Jud. n. 6. Felin. in rubr. X. eod. col. 2. & com. Dd. puta super libello offerendo, vel corrigendo, super dilatione danda, vel deneganda, & similibus, quæ ad præparationem causæ magis, quam ad decisionem pertinent. Duar. de Re Jud. pag. 665. quas, si cum principali causa non sunt conjunctæ, Judex separatim decidere debet. l. penult. ff. de noxal. act. l. 39. in. pr. ff. de minor. l. 5. §. 1. ff. de lib. agnos. l. 2. C. de ord. Jud. l. 21. in pr. ff. de recept. qui arb. Treutl. part. 2. Diss. 23. d. 1. adde Marant. in Spec. ord. Jud. p. 6. in cap. de Sent. a num. 9. usq. ad n. 22. ubi differentias complures recenset; quamvis, ratione sui articuli, quem definit, Sententia interlocutoria etiam Diffinitiva dici possit, prout refert Gail. ex Felin. 1. obs. c. 29. sub fin. nimirum vocabulo Diffinitiva largo modo sumto. Lanfr. in Prax. c. 10. n. 28. pag. 317. Caterum id, quod in judicium deductum est, excedere Potestas Judicis non debet, neq; potest. d. l. ut fundus. 18. ff. com. div. arg. d. l. cum quidam. ult. C. de fid. lib. ubi dicit Bl. quod fatuus sit Judex, qui super aliis, quam supra petitis pronunciat. adde c. licet Helii. X. de Simon. Panciroli. concl. 195. n. 24. pag. 361. Et hinc venit, quod Judex ad causas civiles principaliter datus non possit cognoscere de criminalibus. l. 1. & 2. C. si à non comp. Jud. Gail.

Grail. lib. 1. obser. 66. n. 5. nec his quæ meri sunt imperii sese ingerere. l. 1. ff. de off. ejus. cui mand. est Jurisd. adde. quod illius Jurisdictionis ratione certarum causarum sit limitata. l. solemus. 61. §. latrunculator. 1. ff. de Jud. l. defuncto. 6. ff. de publ. Jud.

THESIS QUARTA.

Forma (a) sententiæ definitivæ in eo consistit, ut Judex pro tribunali sedens (b) justo loco (c) ac tempore (d) causa cognita (e) & utrâq; parte audita (f) probationibusq; rite in Judicium deductis (g) secundum Leges, & consuetudines (h) pronunciet (i) reum condemnando, vel absolvendo. (k)

(a) Quæ semper diligentissimè est observanda, alias enim sententia, & nomen & effectum suum amittet. *l. prolatam. 4. C. de sent. & interl. Jo. Petr. de Ferr. in Pract. in for. appell. ab interl. in gl. n. 1. pag. mibi 205. Wesemb. in parat. b. n. 7. liquidem Forma dat esse rei. l. Julianus 9. §. sed si quis. 3. ff. ad exhib. l. mulieris. 13. §. 1. ff. de V. S. & non servata formâ data à lege, vel ab homine, corrumpitur actus. c. cum dilecta. ext. de Rescript. c. Pisani. ext. de restit. spol. c. venerabili. ext. de off. de leg. quos textus citat Everhard, in Top. L. à defect. form. n. 1. & 2. pag. 87.*

(b) Judicis enim sedere est, cum res, de quâ agitur, considerat plenam cognitionem. *c. f. de sent. & rejud. in 6. l. à procedente. 4. C. de dilat. N. 82. c. 3. l. utile. 2. §. dies. 1. & §. in bonorum 2. ff. quis ordo in bon. post. Advocatorum autem stare, l. quisquis. 6. §. f. C. de postul. l. honorati. C. de off. civil. Jud. ad de l. quoties. 3. C. ubi Senator. vel Clariss. Id quod etiam antiquitus fuit observatum, ut videre est apud Ciceronem pro*

Rabir.

Rabin. postb. modo vos iidem in Aulum Gabinium Iudices sedistis. Item apud Propert. lib. 3. Eleg. 8.

Non tamen inmerito Minos sedet arbiter Orci. Et lib. 4. Eleg. ult.

Aut si quis posita Judex sedet Aacus urra. Et apud Achillem Bochiu Symb. 53.

Olim Pelleus Juvenis cum forte sederet Judex, & Actori alteram,

Interea digito prudens occluderet aurem, Interrogatus a suis

Cur nam sic faceret? satis Actori est, ait, una, Servo alteram integram Reo.

Rationem reddit Roland. a Valle, quia sedendo & quiescendo animus sit prudentior. vol. 1. conf. 41. n. 15. pag. mibi 177. & Judex animo constante, sedato & bene composito, ac perturbationibus vacuo esse debet, talis autem magis esse potest, cum etiam corpus est quietum, & ubi sedet. Rittersb. ad pr. Inst. de off. Jud.

(c) Nimirum in loco publico & consveto, hoc est, Iudicii. l. cum sententiam. 6. C. de sent. & interl. l. 5. C. quom. & quand. Jud. l. pen. ff. de J. & J. c. perniciosam. 18. q. 2. Vult. 2. Jur. Rom. 28. aliter se res habet in delegato ad unam causam, cui in jubendo judicare certus locus non fuit assignatus, qui judicare poterit in quocunq; loco voluerit, dummodo sit congruus litigantibus. l. si locus. 59. ff. de Jud. Imò potest etiam extra territorium Delegantis sententiam ferre, sine concessione Domini illius territorii, modo ambæ partes consentiant. text. est singularis in c. statutum, §. in nullo, de Rescript. in 6. Idem procedit in Episcopo habente plures terras in sua diocesi, qui in quolibet loco potest curiam tenere, citare, & sententiam ferre. c. cum Episcopus, de Off. ord. in 6. Quod etiam obtinet in arbitro, qui potest sibi eligere locum hone-

B stum

stum & ad quem litigatores facilè venire possint. *l. quid tamen. 21. §. si arbiter. 10. in f. junct. §. seq. ff. de recept. qui arb.* similiter quando locus solitus non est tutus, vel propter pestem, vel quia ruinam minatur, tunc potest Judex eligere alium locum, & ibi sententiam ferre, additâ tamen protestatione quod propter necessitatem elegerit talem locum. *c. statuius. 13. de off. deleg. in 6.* quò pertinent omnes casus necessitatis, qui ad certum locum non obstringunt. *arg. l. un. ff. de Off. Conf. adde d. c. statuius.* necessitatis enim causâ quam plurima contra regulas & formas in Jure nostro sunt constituta. *Gail. 2. obs. 134. n. 4.* cum legem non habeat. *arg. l. item quamvis. 10. §. 1. ff. com. div.* ita ut Judex super equo possit ferre sententiam, quò citò aufugere queat. *Marant. de conclus. in caus. n. 55.*

(d) Videlicet die juridico, sive non feriato *l. fin. C. de fer. l. 3. C. de dilat. l. 6. C. quan. prov. non est nec. l. 2. ff. si quis in jus voc. non. l. 6. ff. de fer.* quamvis secus sit in arbitratore, qui omnibus feriis, etiam introductis in honorem Dei, potest pronunciare, quia coram eo non est Judicium, sed quædam quasi transactio & compositio, undè dicit Br. quod etiam die Dominicâ possit ferre suû arbitramentum, quia pacem excitet inter partes, Pax autem fieri potest die feriatâ *l. 1. ff. d. 2.* Debet item ferri Sententia interdium, hoc est, tempore matutino, vel meridie, vel vesperâ, prout explicat *d. N. 82. c. 3. adde c. consuluit. ext. de off. deleg.* noctu autem ferri non potest. *Vant. in tract. de nullit. at. tit. de nullit. at. ex defect. Juris d. n. 132. vers. sive exemplum ponas. Menoch. lib. 1. arb. Jud. quest. 62. & lata est nullius momenti. Petr. Duenna reg. 58. p. 1. & reg. 188. & 192. p. 2. Marant. in Spec. p. 6. n. 92. Decius in d. c. consuluit. n. 109. & omninò Polyd. Ripa tract. de noct. temp. c. 134. n. 12.* propter necessitatem tamen, quandò res tempore est peritura, potest etiam de nocte fieri. *Bl. in l. casus 8. C. de*

de testam. n. 1. vers. Et est argumentum. Jason in l. non minorem. 20. C. de transact. n. 3. sub fin. Br. in l. more. 8. ff. de fer. n. 1. ubi enim periculum evidens est in mora, ibi neq; loci neq; temporis ratio haberi potest. Dan. Moller. lib. 3. Semestr. c. 44. n. 4. Et seqq.

(e) l. fin. §. f. ff. quod met. caus. d. l. prolatam. Et ibi Br. C. de sent. Et interl. d. l. nec quidquam. §. ubi decretum. ff. de Off. procons. Clement. Pastorialis. de sent. Et re jud. Duar. in method. explic. ad h. tit. c. 1. Et 1. Diss. annivers. 41. ad hoc enim Judex regulariter tenetur, ut cognoscat, sicuti apparet ex alleg. l. 2. ibi, cognoscendi necessitas. C. de sent. ex brev. adde c. jure gentium. Et ibi gl. ext. de Re Jud. Et c. ex literis ext. de in integr. rest. unde dicitur, quod Judicem cuncta rimari oporteat. c. judicantem. 30. q. 5. quo sensu inquit Barbat. in c. Ecclesia S. Mariae. col. 23. de constitut. quod Judex malè agat, qui super causà manè sibi oblata vesperi pronunciat, quia ex hoc brevi tempore colligendum, quod sententia sine sufficienti cognitione & indagatione Actorum fuerit prolata. vide Neviz. in Sylv. nupt. lib. 5. pag. 542. n. 106. Felin. ad d. c. Ecclesia S. Mar. n. 14. col. 223. Et seq. nisi res citò sit peritura. Idem ibid. n. 32. col. 230.

(f) Cùm sit æquissimùm, ne quid pronuncietur antequam utraq; pars fuerit audita. l. ult. C. si per vim. Hinc ante omnia præcedere litis contestatio debet, quæ initium est Judicii l. un. junct. Auth. offeratur. C. de lit. contest. l. 31. in pr. ff. de reb. cred. c. super questionem. ibiq; gl. verbo, exordium litis. ext. de off. deleg. unde eà omisà ipse processus nullus efficitur. d. l. prolatam. ubi Br. C. de sent. Et interl. c. un. ext. de lit. cont. Jo. Baptist. Asin. in Pract. §. 3. cap. 21. n. 2. Gail. 1. obseru. 75. n. 1. adde. Ord. Camer. p. 3. tit. 32. §. vnd sollen. Et tit. 34. de causis summar. Zang. de except. c. 2. n. 8.

(g) Sunt enim probationes de substantià Judicij. Cra-vett.

vet. conf. 265. n. 5. vers. non obstat. quandoquidem Judex inde
format animi sui motum in ferenda sententiâ. l. 3. §. 2. l. 21.
§. ult. ff. de testib. l. 6. §. 4. ff. si quis omiſſ. caus. l. 79. §. 1. ff. de
Jud. l. 13. ff. de probat. N. 125. c. 1. c. in præſentiâ. ext. de renun-
ciat. Lanfr. in d. c. quoniam contra. vers. interlocutoria. ext. de
probat. & hæ probationes sequuntur litem cõtestatam. & r.
ext. ut lit. non cõtest. per easq; rerum veritas indagatur. arg.
l. in lege. 77. ff. de contrab. emt. l. 17. ff. de in diem add. l. 30. ff.
de testam. tur. l. 10. ff. de reb. dub. fieri autem hoc debet per cre-
bras interrogationes. l. judices. 9. C. de jud. d. c. judicantem. 30.
9. 5. quod si probationes non fuerint adductæ, consequens
est, ut à non probantis petitione conventus absolvatur. l. qui
accusare. 4. C. de edend. l. ult. C. de rei vind. c. f. ext. de Jurei.
Facit quod Sententia debeat esse conformis libello, actis &
probationibus. arg. d. l. ut fundus. 18. ff. com. div. arg. d. l. cum
quidam. ult. C. de fid. libert. l. 1. C. de quæst. Andr. Gail. r. obs. 66.
Udalricus Zasius in l. Paulus respondit. 43. ff. de Re Jud. Dec. conf.
22. n. 2. Everhard. in Top. pag. 339. n. 2. Panciroll. Consil. 63. n. 2.
pag. 100. Schurff. cent. 2. conf. 68. n. 8. pag. mibi 352. ubi ratio-
nem addit. Jo. de Jmol. ad l. in summa 58. ff. de Re Jud. n. 1. Berol.
vol. 1. Conf. 179. n. 7. pag. 681. & vol. 2. Conf. 53. n. 8. pag. 210.
Sententia enim justificatur ex actis. c. ad sedem. ext. de restit.
spol. c. præsentata. ext. de testib. que Jura ad hoc allegat Phil.
Dec. in d. c. quoniam contra. n. 15. Mod. Pist. conf. 10. pag. 110. n. 1.
adde conf. 12. pag. 255. n. 97. & recipit interpretationem ex il-
lis. Panorm. hic. §. inter ceteros. n. 8. Hinc dicit Alex. in l. scire.
n. 4. de V. O. quod Sententia & libellus procedant à pari, &
Jalon in l. vinum. n. 23. si cert. pet. quod tria debeant esse con-
formia, libellus, probatio, & sententia. Mod. Pist. conf. 16. p. 293. n.
31. & conf. 22. p. 360. n. 6. Dissentit Costanus lib. quæst. cap. 9.
n. 16. & seq. qui negat sententiam conformem esse oportere
libello, & allegatas LL. ut fundus. & cum quidam. nihil ad
rem

rem facere dicit, cui subscribit Rittershul. *in d. §. curare. Inq. de A. vid. Lanfr. distinguentem in Prax. cap. 12. n. 40. pag. 437. & omnino Felin. ad d. c. licet Heli. ext. de Simon. col. 107. & seqq. ubi addit limitationes quasdam.* Sunt tamen quidam casus, in quibus sententia libello difformis valet, quos recenset Mynsing. *in d. §. curare.* id quod potissimum in criminalibus observatur. In his enim Judici liberum est plus minusve condemnandi. *Br. ad l. quid ergo. 13. §. pœna gravior. 7. ff. de his qui not. inf. Bl. ad l. etsi. C. ex quib. caus. infam. irrog.* Unde etiam tradunt Interpretes, in Judiciis criminalibus conclusionem non esse de necessitate libelli, *per text. in l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpill. sed sufficere facti narrationem. Bl. in l. 2. C. d. t. Br. in l. libellorum. 3. ff. de accus.* Quod autem hic dicitur, sententiam debere esse conformem libello, illud non intelligendum quoad conclusionem libelli, quia secundum hanc omnis sententia esset condemnatoria, sed debet intelligi quoad rem, quoad causam, & quoad rationem intentatam, hoc est, per sententiam debet terminari res deducta in libello secundum causam, ex quâ res petita est, & secundum modum agendi deductum in Judicium, & sic etiam poterit sententia esse absolutoria. *Bl. in l. certi conditio. 9. ff. si cert. pet. Lanfr. in Prax. c. 10. n. 16. pag. 308.* Porro dum dicitur, quod sententia actis & probationibus debeat esse conformis, sequitur quod Judex secundum acta & adituta, & non simpliciter secundum conscientiam judicare debeat. *l. illicitas. 6. §. veritas. 1. ff. de Off. Praef. c. si Sacerdos. ext. de Off. Jud. ordin. c. pastoralis. ext. de Offic. deleg. Hart. Pist. lib. 1. quest. 45. n. 24. pag. mibi 518.* non enim judicat tanquam homo, sed tanquam Judex. *l. quingenta. inf. ff. de probat.* quod tamen distinctionem admittit, quâ de re vid. *Chil. König in Process. von Ende vrrheil. pag. mibi 537. & de hac questione videatur omnino*

Hottom. ill. quæst. 27. adde Jac. Thoming. decis. 16. n. 17. Cui. lib. 12. obs. c. 19. Vult. Jurisp. Rom. lib. 2. c. 31.

(b) Nec enim Sententia pugnare debet cum legibus & consuetudinibus quæ vim legis habent. *l. cum prolati* 32. ff. de Re Jud. l. 2. C. quom. prov. non est necess. l. 1. ff. quæ sent. sin. appell. l. 5. C. de LL. adde pr. Inst. de Off. Jud. non enim exemplis, sed legibus judicandum est, ut habet vetus verbum, quod ex Demosthene depromsit Imp. in *l. nemo*. 13. C. de Sent. & interl. (nisi sint exempla Principis, quæ faciunt jus, ceu sunt casus à Principe decisi. *l. fin.* C. de LL. c. in causis. ext. de Re Jud.) & aliàs non tam spectandum est, quid Romæ fiat, quam quid fieri debeat. *l. sed licet*. 12. ff. de Off. Præs. si itaq; contra expressum Jus lata fuerit, ipso Jure nulla erit. *l. si expressim*. 19. ff. de appell. Panorm. hic §. sententia. n. 1. & 2. Undè Judicis sententiam ex solâ gratiâ latam invalidam esse, quis non videt? taceo, quod talis Judex hâc suâ falsitate in gravissimas pœnas incurrat, de quo vide *l. 2.* C. de pœn. Jud. qui mal. jud. adde N. 124. c. 2. Et hinc est, quod in Sententiis hâc apponatur clausula, *von Rechts wegen*/ quæ nihil aliud significat, quam Judicis officium, secundum Dd. quos citat Webnerus in obs. pract. pag. mibi 351. Quod autem Judex etiam secundum consuetudines & statuta, seu leges municipales, licet à Jure communi exorbitent, judicare debeat, docet Andr. Gail. lib. 1. obs. 36. sed hoc casu necesse est, ut consuetudo, vel statutum coram Judice allegetur & probetur, alioqui probabiliter ignorari potest, cum consuetudo & statutum sit facti, & in facto consistat, ut ait Pontifex c. 1. de Constitut. in 6. gl. & Br. in l. 2. C. si contra Jus vel util. publ. Laborare præterea Judex debet, ut certæ rei sententiam ferat. d. §. curare. & ibi Vult. & Schneidew. Inst. de A. l. pen. C. de sent. quæ sine cert. quant. Bero. vol. 3. conf. 204. n. 26. pag. 585. Judicis enim arbitrio hoc facere incumbit d. l. 2. ff. de Re Jud. l. Pomponius ait. 13. §. recepisse
h. 21

l. 21. §. Pomponius. ff. de reb. aut. Jud. nam vel ob hanc maximè causam aditur Judex, ut rem incertam & dubiam suâ pronuntiatione efficiat certam. *d. l. 1. ff. de Re Jud.* Certa autem sententia est, ex quâ apparet quid, quale, & quantum sit id, ad quod reus condemnatur. *l. certum. 6. ff. si cert. pet. l. stipulationum. 74. §. 1. ff. de V. O.* licet in aliquibus casibus incerta sententia valeat, puta in petitione hereditatis, in causâ noxali, in legato deductâ Falcidiâ. *gl. in l. non possumus. 7. ff. si pars hered. pet. Jo. Petr. de Ferrar. in Pract. form. Sent. Diff. n. 41.* Item super aliquo petito in genere, hoc modo, Peto condemnari Titium ad dandum unum bovem; Item super aliquibus petitis alternativis, ut, condemno Titium ad dandum decem, vel fundum; & in hoc casu poterit debitor eligere post sententiam in executione, utrum velit dare decem, vel fundum: Valet item hujusmodi sententia, Condemno Titium ad servandum Sejum indemnem; sed postea ista indemnitas debet liquidari in executione. *vide hæc de re pulchrè differentem. Lanfr. in Prax. cap. 10. n. 24. pag. 314.*

(i) Debet tamen prius ad audiendam Sententiam partes citari curare *l. 1. §. pen. ff. que sent. sine appell. resc. c. 1. ext. de causa poss. & propr. Dambud. in Prax. Civil. c. 219. Bero. vol. 3. conf. 51. n. 28. pag. 169.* id quod valdè necessarium est, nam & Deus ipse videtur induxisse citationem & causæ cognitionem, ut colligitur *exc. Deus omnipotens. 2. q. 1.* ubi dicitur quod Deus noluerit punire peccata Sodomorum, nisi descenderit & viderit, &c. undè Deus, antequam puniret Adamum de peccato inobedienciæ, vocavit eum & ipsius defensiones audivit. *Genes. c. 3. v. 10. & seq. referente Panorm. hic. §. cum olim. n. 26.* contra absentem itaq; lata sententia non valet. *l. 47. ff. de Re Jud. l. f. C. si per vim. Cyn. super Cod. lib. 9. pag. 537. n. 3. Jo. Andr. in c. tenor. ext. de Re Jud.* quamvis pro absente fuerit concepta. *Gail. lib. 1. obs. 109.* nisi contumaciter aliquis

quis absit. d. l. 47. Et l. absentem. 5. ff. de pœn. quia contuma-
dis absentia Dei presentia suppletur. l. properandum. 13. §. 4.
Et de Jud. Br. in l. ea que ff. quom. Et quar. Jud. n. 2. Angel. in
l. de unoquoq. ff. de Re Jud. n. 3. quot modis autem quis con-
tumax esse dicatur, vide apud Jo. de Imol. ad l. contumacia.
53. ff. d. r. & causas absentia excusantes vide apud Myns. cent.
4. obs. 57. adde. l. 2. §. quod diximus. cum §. seq. ff. si quis cau.
In crimine læsa Majestatis sententiam contra absentem læsa
valere ait Angel. in d. l. absentem. Ceterum si partes sint præ-
sentes, citatione opus non est, quia citatio solummodo fit ad
partis presentiam habendam, poterit tamen Judex perem-
torie partes presentes monere, ut Sententiam audiant. Pa-
norm. lib. §. tenor. n. 12. Porro citatio fieri debet tribus edi-
ctis, sive uno pro omnibus. l. 53. §. 1. ff. de Re Jud. l. 7. C.
quom. Et quar. Jud. l. ad peremptorium. 68. junct. l. 70. ff. de Jud.
c. cum olim. in f. ext. de testib. Jo. de Imol. ad l. de unoquoq. ff.
de Re Jud. n. 1. Et seqq. In Camera satis est partes semel ad to-
tam causam peremptorie citasse. Gail. 1. obs. 109. n. 2. Myns. 3. obs.
78. quia illa representat Imperatorem, cujus unica citatio
habet vim peremptorii. juxta Jason. in l. 1. de constitut. Princip.
n. 9. Afflict. ad c. un. qua sunt regal. n. 41. Facta ergo compari-
tione Judex debet pronunciare, & quidem de scripto, hoc est,
sententiam in libellum collatam partibus prælegere, & qui-
dem o cullis corporeis, Rol. à vall. conf. 41. n. 2. Et seq. pag. 176.
Non enim omnis vox, non omnis voluntas Judicis sententia
est, sed ea tantum, qua causâ cognitâ ab ipso Judice de libel-
lo clarius perscripto literis recitatur. arg. l. 14. ff. de Re Jud. ad-
de l. stipulatione. 7. C. de sent. Et inter loc. ad eod. ut ea, qua antè
scripta non fuerit, ne quidem nomen sententia mereatur,
nec ad rescissionem perperam decretorum appellationis so-
lennitas requiratur, ut apparet ex alleg. h. 1. Et 2. C. de sent. ex
brov. adde l. fin. C. communat. epist. Oldendor. tract. de sent. c. 20.
Petr.

Petr. Greg. Tholos. part. 3. lib. 50. c. 1. n. 22. Conceptorum enim redactio in scripturam pro formâ requiritur, & est de Juris solennitate, quæ adeò præcisè servanda est, ut actus aliàs planè sit invalidus. *c. f. de Re Jud. in 6. c. 1. de sent. excom. in 6. c. in primis. 2. q. 1.* Sic etiam lectio & pronuntiatio est de Juris solennitate, ita ut sententia scripta & non lecta, sententia non sit, sed præparatio illius. *Pantzebman. lib. 2. quest. Jur. Contron. quest. 3. n. 29. pag. 66.* Aliud est in sententia brevium litium, & aliis vilis & modici momenti causis, in quibus expresso partium consensu solennitas scribendi potest omitti. *per text. & gl. in l. quoties. 3. C. de privil. Scholar. Auth. Nisi breves. C. de sent. ex brev. Arn. de Reg. d. Disp. d. 11. lit. B. Jus. in d. §. curare. col. 2. & in d. l. nec quidquam. §. ubi decretum. col. 14. & seq. ff. de off. Procons. & com. Dd.*

(k) Omnis quippe sententia in se contineri debet vel condemnationem vel absolutionem. *dd. ll. 1. 3. 4. & ibi Br. ff. de Re Jud. d. l. Preses. 3. & ibi Cyn. C. de sent. & interl. l. si Prætor. 75. ff. de Jud. gl. in d. l. diem proferre. 27. §. si plures. 3. & l. quid tamen. 21. §. si arbiter. 1. & ibi Br. ff. de recept. qui arb. Berro. vol. 1. consil. 193. n. 61.* ad hunc enim finem tota fit lis inter litigantes, ut per eam sententiam mediante Judice obtineatur condemnatio vel absolutio, hæc quidem Actore non probante. *l. qui accusare. 4. C. de edend. illa verò Actore intentionem implente. l. f. C. de Rei vind. neque reo idoneè contra quid excipiente. l. si quidem. 9. C. de Except.* Quamvis etiam sententia utramque, hoc est, & absolutionem & condemnationem continere possit, in diversis tamen articulis. *c. 1. de sequest. post. d. l. 1. ff. de Re Jud. vel aliquid, quod tantum valeat. d. l. quid tamen. 21. §. si arbiter. ff. de recept. qui arb. c. in his. X. de V. S. idem enim foret, si Judex dixisset, Non video, cur Titium non condemnem,* quia perindè est, ac si dixisset

C

Con-

*Condemno. Alex. & Jas. in d. l. i. ff. de Re Jud. Felin. in c. cum
venerabilis. X. de except. vel si Judex diceret, videtur mihi
Titium debere. d. l. quid tamen. & ibi Br. l. divi fratres. 27. §. 1.
ff. de liberal. caus. Secus esset si diceret, Pronuncio Titium
condemnandum esse; cum tractus futuri temporis non spe-
ctet ad Judicem, & aliud sit quem liberandum & aliud libe-
ratum esse, talis enim pronuntiatio expectat aliam senten-
tiam. l. quæ sub conditione. 8. §. f. ff. de condit. Inst. Bart. in l. i. C.
si advers. lib. Arnold. d. Reyger. d. Disp. 8. 7. In causâ appellatio-
nis autem Judex non necesse habet dicere Absolvo, vel Con-
demno, sed tantum *Confirmo vel Infirmo* priorem senten-
tiam. l. eos. 6. C. de appell. Cæterum hic pronuntiandi modus
vetustissimus est, siquidem Romanis in more positum erat,
Judicaturis tres tabellas dari diversis notis sculptas, quarum
quam vellent, mitterent in urnam Judicii, una habebat no-
tam literæ A. quæ erat nota Absolutionis, altera literam C.
quæ erat Condemnationis, & alicubi D. quæ mortem signi-
ficabat, quibus Augustus tertiam notam addidit. N. L. id est,
Non Liquere, quæ erat tabula suspensionis Judicii, quando
scilicet litigantium contentiones paribus constabant calcu-
lis, utrinque adductis paribus rationibus, ut Judex cogere-
tur pronunciare, *non liquere*. Sic interdum Judices coguntur
Judicium differre, quod certâ sententiâ non possunt planè
componere, quare lites quædam remanent diutius sub Judi-
ce, quod Practici in Galliâ vocant *mettre le proces au croc*.
referente Petr. Gregor. Tholof. in syntag. Jur. lib. 50. cap. 1. n. 10.
& seq.*

THESIS QUINTA.

Finis Sententiæ Definitivæ est, ut lis seu
causa

causa in Judicium deducta decidatur (a) partibusque Jus & Justitia omni meliori modo administretur. (b)

(a) *l. eos. 6. C. de appell.* Si enim alibi, sanè hic Sacratissimi Imperatoris verbum *Properandum*, quod habetur in *d. l. 13. in pr. C. de Jud.* utramque facit paginam, & à Judicibus diligentissimè observari debet, ne scilicet lites fiant immortales, & vitæ hominum modum excedant, cui præsentissimo malo nervum incidit Sententia diffinitiva, quæ litium decisionem ut scopum suum exosculatur. *d. l. eos. 6. C. de appell. c. 2. X. de Re Jud. l. qualem autem. 19. ff. de recept. qui arb. d. l. 1. § l. 56. ff. de Re Jud. c. finem litibus. X. de dolo § contum. gl. in l. 1. ff. de Jurejur. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 8. n. 3.* Ethinc est, quod, si sententia lata sit, statim cesset Judicis officium, quia per hoc illò functus esse dicitur. *d. l. Judex. 55. ff. de Re Jud.* ita ut sententiam amplius corrigere non possit, quamvis id, quod deest, supplere non prohibeatur. *d. l. Judex. § ibi Br. junct. l. Paulus. 42. ff. eod. c. quod benè. 6. q. 4. c. in literis. X. de off. del. licet Papa hoc sibi reservaverit, ut corrigere possit. c. cum olim. X. de Re Jud. c. tum ex literis. X. de in integr. rest. c. apostolica. 35. q. 9.* Interlocutoriã autem Judex corrigere potest. *d. l. quod jussit. 14. ff. d. t. Jo. de Imol. ad d. l. Judex. n. 1. § 2.*

(b) *c. inter ceteras. X. de Re Jud.* Debent itaque Judices in ferendis sententiis memores esse illius, quod habetur in *l. quod si Ephesi. 4. §. f. ff. de eo quod cert. loc.* quod scilicet Justitiam ante oculos habere debeant, cum in omnibus rebus præcipua Justitiæ æquitatisque quam stricti Juris

C 2 ratio

ratio habenda. *l. placuit. §. C. de Jud. & bonæ fidei non congruat de apicibus Juris disputare. l. si fidejussor. 29. §. quædam. 4. ff. mandat. ne accidat illud, quod inquit Imperator in l. rem non novã. 14. C. de Jud. quod non magis judicent alios quàm ipsi judicantur, & ipsis etiam magis, quàm partibus terribile Judicium sit, siquidem litigatores sub hominibus, ipsi autem DEO inspectore adhibito causas proferunt trutinandas. Debent etiam veritatem ob oculos habere Judices. *d. l. quod si Ephesi.* cum in judicando cordi magis sit custodia veritatis, quàm obedientia voluntatis. *c. judicet. 3. q. 7. in f. undè Manil. lib. 3.**

Cum Judex vero nihil amplius annotat ipso.

De arbitro hoc loco obiter notandum, quod ipsius sententiæ stetur, quamvis iniqua sit, *d. l. diem. 27. §. stari. 2. ff. de recept. qui arb.* propter naturam compromissi, quod sit per stipulationem, quæ stricti Juris est. *l. quicquid asringenda. 99. ff. de V. O.* undè is, contra quem ejusmodi sententia lata est, non habet, de quo conqueratur, cum sibi debeat imputare, quod in talem arbitrum compromiserit, & ob id æquo animo ferre. *d. l. si verò enormissimè læsus fuerit, exceptione doli mali tutus esse potest. l. non distinguemus. 32. §. 14. ff. de recept. qui arb.*

THESIS SEXTA.

Effectus Sententiæ definitivæ est, quod stricti Juris sit (a) & post decem dies transeat in rem judicatam (b) adeoque Jus faciat inter partes. (c)

(a) *l. 1.*

(a) l. 1. C. si plur. un. sent. Wesen. in parat. b. n. 8.

(b) id quod probatur ex rubr. ff. de Re Jud. N. 23. c. 1. N. 19. c. 4. Auth. Hodiè. C. de appell. Roland. à Vall. vol. 2. conf. 77. n. 16. Henning. Goden. in conf. pag. mibi. 173. n. 3. qui dicit, quod is, qui intra decendum non appellat, per Juris interpretationem videatur sententiæ latæ acquievissè, illique consensum præstitissè, ut probatur. ex l. ab eo, 3. C. quom. & quan. Jud. l. f. C. de sent. qua. sin. cert. quant. Ex quo apparet differentia inter Sententiã & Rem Judicatam; different enim tanquam Causa & Effectus, habetque Sententiã se per modum agentis, Res judicata verò per modum patientis, quamvis interdum lato modo, figuratè, & per metonymiam unum pro altero dicatur, ut t. t. C. de Exec. Rei Jud. Duar. de Re Jud. pag. 665. Si itaque sententiã abierit in rem judicatam, ita subsistit, ut ob instrumenta noviter inventa, aliasque probationes & testes alios retractari non possit. l. sub specie. 4. C. de Re Jud. l. se patronus. 12. §. 3. ibi: Rebus Judicatis standum est. ff. de bon. libert. l. 1. §. f. ff. de quest. l. 27. in pr. ff. de pœn. arg. l. 39. C. de transact. (nisi in causã publicã, l. Imperatores. 35. ff. de Re Jud. & in criminalibus, puta Sententiã corporis afflictivã, in quibus ex gratiã specialis & per Principem duntaxat per probationes noviter reperi- tas potest condemnato subveniri, textus est valdè notabilis in l. Divi fratres 27. & ibi Br. ff. de pœn. Pari ratione idem dici posse in pœnã honoris privativã, vel aliã latã super crimine dicit Panorm. b. §. consanguinei. n. 12. adde Petr. Greg. Tholos. in Syntag. Jur. par. 3. lib. 50. c. 1. n. 35.) Atque hãc ratione Sententiã pro veritate habetur. l. ingenuum. 25. ff. de stat. hom. l. res Judicata. 207. ff. de R. J. & pro eã præsumitur. arg. l. Herennius. 63. §. Gaja. 1. ff. de Evict. Panorm.

C 3

b. §.

h. §. cum inter n. 11. Simon. de Pratis. conf. 10. n. 29. Hinc secundum Jason. *in rubr. ff. de Re Jud. & in l. Julianus. 60. ff. de condict. indeb.* tanta est Sententiæ autoritas, tantaque vis, ut faciat de non ente ens, de falso verum, & de albo nigrum. *adde Bl. inc. nostri. ext. de Elect. & in c. in præsentia. X. de renunciat. Pancirol. conf. 77. n. 3. pag. 118.* & de indebito debitum. *l. cum put arem. 36. ff. famil. hercis. Sim. de Prat. Conf. 120. n. 14.* & naturalia sanguinis vincula mutet. *arg. l. jus agnationis. 34. ff. de pact.* non quidem essentialiter, sed quoad effectum. *Rol. à Vall. vol. 1. Conf. 83. n. 15.* Etsi igitur injusta videatur Sententia, non tamen propterea est nulla, sed transit in rem judicatam, si intra decem dies non appellatur, & semper præsumitur, quod sit justa, cum legitimè sit processum. *c. sicut. X. de Re Jud. Wesenb. in parat. b. n. 8.* Sunt tamen quidam casus, in quibus Sententia non transit in rem judicatam, ut in causâ matrimonii, si contra illud lata sit, nam revocatur, quandoque error detectus fuerit. *c. fraternitatis. X. de frigid. & malef. d. c. lator. & d. c. consanguinei. X. de re jud. ubi gl. in verb. permanere. Castrens. Conf. 354. n. 2. quem citat Gail. lib. 1. obs. 112. n. 1. Menoch. de præsumt. lib. 1. quæst. 96. n. 3. Schurff. cent. 2. conf. 48. n. 9. pag. 235. Wesenb. in parat. b. n. 8.* ne scilicet matrimonia legitima lenitate quâdam dissolvantur. *Goeden. in Conf. pag. mibi. 259. n. 8. adde Panorm. b. §. lator. n. 1.* Si verò pro matrimonio sententia lata sit, in rem judicatam transit. *Petr. Greg. Tholos. in Syntag. par. 2. lib. 50. c. 21. n. 8. pag. 61.* Similiter in rem judicatam sententia non transit, si ex præsumtionibus lata sit. *arg. l. si qui adulterii. 34. C. ad L. Jul. de adult. nisi sint certæ, violentæ, & urgentissimæ præsumptiones, quarum exempla proponit Goeden. in Conf. pag. mibi. 256. per text. not ab. in c. literis. X. de præsumt.* Aut ex opinione peritorum in aliquâ arte, puta me-

medicâ, obstetriciâ, &c. nam semper potest revocari quan-
 docunque apparebit opinio alterius periti rectius sentien-
 tis, nisi illi periti sint assumti de voluntate utriusque partis.
d. c. fraternitatis. Pancirol. conf. 11. n. 11. pag. 26. Bero. volum. 3.
conf. 144. n. 53. pag. 412. Alex. & com. Dd. in l. si ab hostibus. ff.
solut. matr. Jason. in d. l. admonendi. n. 3. & 41. ff. de Jurejur.
Hippol. in l. un. n. 145. C. de rapt. virgin. Dissentit Tessaure. Decif.
25. n. 2. Aut ex falsis testibus, vel instrumentis. l. 3. & per tot.
C. si ex fals. instrum. Item, si sententia sit venalis, ut quando
Judex pecuniâ corruptus malam pronunciat sententiam.
l. venales. 7. ubi Cyn. C. quan. provoc. non est neces. c. cum ab o-
mmi. X. de vitâ & hon. Cler. Jo. de Jmol. ad l. Divus Hadria-
mus. 33. ff. de Re Jud. n. 12. ubi corruptelarum species recenset,
adde Nirviz. in sylv. nupt. lib. 5. pag. 579. n. 101. id, quod fieri
non debet. Sicut enim Justitia incorrupta virgo dicitur, ita
& Judex incorruptus esse debet. Petr. Greg. Thol. in Syntag.
Jur. par. 3. lib. 50. c. 1. n. 14. Hinc apud Veteres statuæ Ju-
dicum sine manibus ponebantur, ut significaretur ἀδωεγ-
δομήτης ἡγή ἀδεύς ἡγῆ illos esse oportere, qui incorruptè ve-
lint judicare. Et generaliter in omni sententiâ hoc pro-
cedit, quæ per se nulla est. d. l. si expressim. 19. ff. de Appell. Dd.
in d. c. quoniam contra, hæc enim non meretur nomen sen-
tentia. Vant. de nullitat. c. 5. n. 2. & 3. & quod nullum est,
nullum Juris effectum producit. Tessaure. decif. 228. n. 3.
pag. 181. Nulla autem dicitur sententia multis modis, ut ex
hactenus dictis colligere licet, utpotè ratione Judicis, si ni-
mirum defectus quidam in illo deprehendatur, de quo
dictum fuit suprâ §. 2. vel ratione Jurisdictionis, puta, si la-
ta sit à non suo Judice. c. & si Clerici. X. de Jud. c. ad nostram.
X. de consuet. vel Judex extra territorium suū eam tulerit. c. le-
ges 3.

ges. 3. q. 6. Item nulla est sententia ratione litigatorum, ut si lata sit contra minorem 25. annis in iudicio, sine tutoris vel curatoris autoritate interveniente. *l. 1. § 2. C. qui legit. pers. l. securatorem. 3. C. de in integrum restit. l. acta. 45. §. f. ff. de re jud.* vel si actor, pro quo lata est, fuit publicè excommunicatus, secus si contra eum lata fuerit sententia. *c. cum inter. X. de except.* vel si falsus procurator intervenit. *l. licet. 24. C. de procurat. c. ex parte. X. de rescript.* Item nulla est sententia ratione loci, ut si Judex in alio loco pronunciet, quàm partibus statuerit. *l. si locus. 59. ff. de Jud. c. f. X. de rescript. d. l. si ut proponis. C. quom. & quan. Jud. d. l. cum sententiam. 6. C. de sent. & interlocut.* vel si lata sit in loco inhonesto, puta in lupanari, vel popinà. *c. quà fronte. X. de appell.* vel aliis casibus, de quibus vide supra *θ. 4. lit. C.* Item nulla est ratione temporis, ut si sit lata in feriis, *per jura alleg. sup. θ. 4. lit. D.* Item est nulla ratione causæ, ut si non contineat absolutionem vel condemnationem, vel æquipollens *per text. allegat. sup. d. θ. 4. lit. K.* Item nulla dicitur sententia ratione quantitatis, ut si Judex datus est ad cognoscendum de decem, & pronunciat de viginti. *l. de quà re. 74. ff. de Jud. l. diligenter. 5. ff. mandat.* non tamen tota vitabitur sententia, sed in quantum Judex excessit. *argum. l. 2. ff. de V. O. l. placuit. 29. ff. de usur.* ut res magis valeat, quàm intereat, nec inutile, per inutile vitietur. *arg. c. illa. X. de elect.* Item est nulla ratione modi, ut quia lata est à Judice procedente, vel stante, vel aliter, *de quo supra d. θ. 4. lit. B.* Item nulla est ratione processus, ut si est lata omissio aliquo de his, quæ sunt de substantià ordinis judiciarii. *d. l. prolatam. C. de sent. & interl. Mod. Pist. conf. 10. pag. mibi 113. n. 20.* Item est nulla.

nulla ratione manifesta iniquitatis, puta si contineat
 in se expressum errorem contra Jus scriptum. *c. per
 tuas. X. de sent. excom. l. 1. ff. quæ sent. sin. app. c. cum
 inter vos. X. de re judic. Schurff. cent. 2. cons. 12. n. 15. Fe-
 lin. ad d. c. quoniam contra. col. 461. n. 24. Sim. de Prat.
 conf. 106. n. 12. vel si sit contra Jus Divinum. d. l. si expres-
 sim. ff. de appellat. vel si contineat impossibilitatem. l. f.
 ff. quæ sent. sin. app. c. f. X. de pact. Alios casus & mo-
 dos vide apud Marant. d. loc. n. 30. & seqq. adde Al-
 bert. de Bonacurs. in aur. pract. pag. 104. & seq. & omni-
 nò Jo. Petr. de Ferrar. in Pract. form. sent. diffin. num. 12.
 & seqq. Specul. de sent. §. Juxta. 8. n. 1. & seqq. Azo.
 b. & alios Dd. Observandum autem est, quod sen-
 tentia nulla, quando constat de justitiâ in meritis, sit
 confirmanda per Judicem appellationis. Cravett.
 conf. 65. n. 4. & conf. 140. n. 8. cum seq. Jo. Bapt. Costa de
 ratione Ratæ. quest. 137. n. 22. Caterùm præcipui mo-
 di, quibus sententia partim rescinditur, partim suspen-
 ditur sunt, restitutio in integrum. *t. t. C. si adversus
 rem judicat. c. auditis. X. de in integr. rest. l. in causa. 13. §.
 ult. & l. præfecti. 17. ff. de minor. querela falsi, d. l. di-
 vus. 33. ff. de re jud. l. 1. & ult. C. si ex fals. instrum. ap-
 pellatio. t. t. ff. & C. de Appellat. l. 1. §. ult. ff. ad Tur-
 pill. supplicatio. l. si quis adversus. 5. & Auth. seq. C. de
 precib. Imperat. off. l. un. C. de sent. præf. prat. alios mo-
 dos vide apud Azon. C. h. t. & com. Dd. Hodie de
 Jure Saxonico locum etiam habet Leuteratio, Leutes-
 rung/ Novell. Elect. Saxon. part. 1. constit. 19. & ibi Moll.
 num. 2. Wittenbergische Hoffgerichts-Ordnung / sub tit.
 von der Leuterung. §. vnd nachdem aus Gewonheit.**

D

We-

Wesemb. in parat. h. n. 10. Schneidew. ad d. §. curare. quæ nihil aliud est, quàm declaratio sententiæ, & hæc in locis, ubi Jus Saxonicum viget, tam in definitivâ, quàm in interlocutoriâ quotidie usurpatur. Coler. decis. 138. in pr. interponenda autem est intra decendium. d. Const. Elect. 19. & Const. Vinar. 14. Mod. Pifst. quest. 151. Est & Oberleutering/hoc est declarationis declaratio, sive revisionis revisio, per quam ventilatur causâ Aulâ. d. const. 19. & ibi Moll. n. 26. Proceß- und Gerichts-Ordnung/cap. von der Leutering und Oberleutering. 35. in pr. Petr. Heig. par. 1. q. 10. n. 54. & seq. Coler. de process. execut. par. 1. c. 3. n. 42. pag. mibi 102. Qui autem sententiam rescindi petit, debet prius summam probare, se aliquid habere, quare sententia non ita ferri debuit. Mod. Pifst. conf. 64. n. 80. An verò sententia Judicis, quæ plura continet capita minimè connexa, possit pro parte approbari, pro parte oppugnari, hoc loco quaritur? & responderur quod sic. per Abb. Jo. Andr. & Felin. in d. c. cum inter. x. de sent. & re Jud. adde Johan. Bapt. Cost. quest. d. 137. num. 1. & seqq.

(c) *d. c. cum inter. l. statu liberi. 29. §. 1. ff. de Statu lib. Berous volum. 2. conf. 2. num. 40. & vol. 3. conf. 90. n. 11. Sim. de Prat. conf. 153. n. 11. Mod. Pifst. conf. 12. num. 73. & seq. Hinc ei, qui obtinuit, non modò datur Exceptio litis finitæ, si ob rem judicatam conveniatur. r. 1. ff. de Except. rei jud. sed & Actio judicati, ut satisfiat sententiæ. Panorm. b. §. sicut nobis, num. 3. Petrus*

Gre-

Gregor. Tholosan. in Syntagmat. Jur. par. 3. lib. 50. c. 1. num. 28.

THESIS SEPTIMA.

Adjunctum Sententiæ Definitivæ est Executio.

Et quidem necessarium, maximè si is, contra quem lata est, sit morosus, frustra enim Judicia instituta essent, frustra item sententiæ ferrentur, nisi id, quod judicatum est, mandaretur Executioni. c. cum aliquibus. X. de Re Jud. c. sicut. 2. q. 1. c. quod ad consultationem. X. d. l. gl. in rub. C. de Exec. rei jud. Ord. Camer. Imper. par. 3. tit. 48. de execut. sent. idque propter auctoritatem rerum judicatarum, in qua versatur populi frenum & dignitas. Petr. Gregor. Tholos. in Syntag. par. 3. lib. 36. c. 25. n. 38. pag. 413. Et part. ead. lib. 50. c. 1. n. 29. pag. 827. adde And. Gail. lib. 1. obs. 113. in pr. Dan. Moller. ad Const. Saxon. par. 1. Const. 32. n. 1. Myrsing. cent. 3. obs. 68. in pr. ne scilicet sententia sit similis campanæ, quæ caret pistillo. Moll. ad d. const. n. 2. Matth. Coler. de process. execut. in prefat. n. 4. Et par. 3. c. 12. n. 168. cum etiam auctoritas Magistratus contemptui & despectui habeatur, si sententias latas non exequatur. Jac. Thoming. Conf. 27. n. 6. vol. 1. Et conf. 8. n. 7. vol. 2. Exercetur autem Executio si sententia abierit in rem judicatum. l. cum quedam puella. 19. ff. de Jurisd. d. Auth. Hodie. C. de appell. Coler. de process. execut. p. 1. c. 2. num. 1. & quidem ab eodem Judice, qui eam tulit, cujus officium

cium, quod imploratur pro executione, est nobile, *secundum Br. in l. jubere caveri. 4. n. 3. ibidemq. Jaf. n. 12. ff. de Jurisd. Alex. in l. à divo Pio. 15. §. 1. n. 7. & l. intra dies. 7. n. 6. de Re Jud.* ubi etiam assignat rationem, quia, inquit, post sententiam officium Judicis expirat. *d. l. Judex. 55. ff. eod. l. terminato. 3. C. de fruct. & lit. expens. Ang. in l. qui restituere. 68. num. 2. ff. de rei vindic.* adeoque Judex exequens merus est executor, nec assumit in se partes Judicis circa causam principalem. *Spec. de execut. sent. §. breviter. n. 1. Coler. de process. execut. par. 3. cap. 2. n. 4.* Hinc licet Judex post sententiam diffinitivam dicatur functus officio suo, ut supra dictum est, ex *d. l. Judex. 55.* non tamen omninò functus dicitur, sed demum post executionem factam. *Panorm. in d. c. in literis. X. de off. deleg. Blar. ad L. Diffamari. c. 9. n. 2. pag. mibi 349.* Fit itaque Executio, ut hoc obiter inspergamus, post quatuor menses à tempore latae sententiæ ex novissimà Justiniani constitutione. *l. fin. C. de usur. rei Jud.* sed hoc tempus Jure Saxonico ad sex septimanas cum tribus diebus est redactum, quam consuetudinem etiam approbavit Augustus Elector Saxoniae *in Novell. part. 1. constit. 32. post pr. vers. darzu ihm dann.* id quod repetitum novissimè, in *Proceß- und Gerichts-Ordnung. c. von der Execution. 39. col. 3.* § wenn aber das Urtheil. p. 97. & quidem in rebus condemnati Executioni subjectis, undè excipiuntur vestes, lecti, vasa fictilia, deputata ad quotidianum usum, quia ista bona in hypothecam non transeunt, *secundum Br. Bl. & Dd. in l. 1. C. qua res pign. oblig.* item res ad agriculturam pertinentes. *l. executores. 7. & seq.*

cum

cum *Ausb. Agricultores C. d. t.* item libri studiosorum, si
 alia non habeant bona. *gl. in l. Nepos Proculo. 125. ff. de*
V. S. arg. l. stipendia. 4. C. de Execut. rei jud. Horat. Lucius
Calliens. in suo tract. de privileg. Scholar. priviil. 32. pag. 59.
 multæque alia res, de quibus vide *Arnold. de Reyger.*
d. Disp. 0. 36. Et seq. Marant. d. loc. n. 44. Et com. Dd. Et
 debet incipere Executio à mobilibus, veniendo post-
 modum ad immobilia, & tandem ad nomina & jura.
d. l. à dno Pio. 15. §. in venditione. 2. ff. de re jud. l. etiam.
5. C. de execut. rei jud. quibus non sufficientibus, ultimo
 loco devenitur ad capturam personæ. *l. 1. C. qui bon.*
ced. poss. quomodo hodiè instituenda sit Executio vide
d. const. Elect. 32. part. 1. Proceßvnd Gerichts-Ordnung.
d. c. von der Execution vnd Hülffe. 39. col. 4. §. ane
sänglich zwar. Et seqq. adde Coler. par. 1.
c. 2. n. 44. Fachs. lib. 1. Diff. 57.

S O N N E T.

Monsieur, d'autant que vous dispute de Sentence
Definitive sagement avec raison;
Tous les neuds empestres desnoiant à foison,
Pour acquerir un Droit louablement Licence:
Vous par suffrage, & par applausement du Monde
Serez jugé digne du tiltre de Docteur:
Et partant vous en bref Monsieur le Promoteur
Ainsi renoncera, par sa voix bien faconde,
Docteur en Droit Civil, & Canon, par coustume
Au temple de Saint Paul: Pourtant on bien presume
De vostre grand esprit, & bon entendement,
Par lequel vostre nom ne meurt jamais au monde;
El vrayement par tout vostre louange abonde:
Ce, qui est icy bas, un grand contentement:

David Lindener:

Quatrain,

A Strée, estant des cieux n'agueres retournee,
Vid de mon cher parent de l'arrest le discours,
Et dit, je feray donc en terre mon sejour,
Puis que ie suis si bien par moy mesme arrestee.

Ali-

ALIUD.

Pinnirapo Athlohtæ defert *Sententia* palmam;
 Si strenuam pugnavit ille pugnam,
 Qui benè vāsano cecinit Dithyrambon Jācho
 Taurum meretur, ut Caprum Tragædus:
 At majora manent Te pridem præmia, WELSCI
 WELSCI, verendæ corculum Themistæ,
 Qui nunc ritè doces, qualis *sententia* lites
 Decidat, & omnibus suum reponat.
 Scilicet hinc tibi summus honos, hinc gloria surget,
 Bonæ ocyus Famæ intimanda lingvis,
 Et quâ stelliferum Titan subit aureus æ quor,
 Et quâ marinos intrat ille fluctus:
 Insuper ipsa suâ cinget tibi tempora laurô
 Astræa, in hocce Diva rara seculo.
 Concilio hæc Themidos dete *sententia* lata est,
 In rem redacta jamdum *judicatam*.

avrogediaci scrib.

M. Polycarpus, *VVirth.*

F I N I S.

FINIS

Qui nunc res hoc...
Dicitur & omnibus...
Et quia...
In hoc...
Ad...
Sed...

M. Poppey 1. V. 11.

FINIS

153989

ULB Halle 3
003 260 577

R

VD 17

I quibus
psilla
terris pbi
latarie or
antur car
te in quibus
conueniunt
tur in can
ta cones.

Si
dum
na cones.
in comos
sua s. sim
legem istu
cremas.
sed ille in
cuis co
mobe eff
unt post
publica
conem bo
noze in ex
suum int
statur ut. C.
de malef.
nullus ac

On
lice
at. ppter
segetes.
nunquid
ergo hic
rependi
tur astro
pommam

rus ignarus. Ideo tribulus e diuinus.
Quid aut miru si que admodu ille corpis
humam vel purbata uel mortificata tem
perie seu bonas seu malas futuras puidet
ualitudines. sic demoes in aeris affecto e
sibi notat nobis ignotas puidet futuraf
tepestates. Aliqui hoim etiā dispo sicōes
nō solū voce platas veruz etiā cogitacōe
ceptas. cū signa qdam ex aio expmū
tur in corpore tota facilitate pducūt. atq
hinc etiā nātra summa inuiciant. alijs vi
delic. mīa q ista dispo. s. a nō no uerunt.
fallunt etiā vādiū. allech. munda volū
tate q hoim ei roze etantur. s. ne apud
cultores suos pōdius au etozitatis amit
tant. id agūt vt inter pūb. suis signoz
q suos. die etozib. culpa tribuat. qn ipi
malī decepti fuerint vel mēti. Nōmūq
vero ipi maligni spūs et illusozes hoim
atq inuasozes salutis eoz. solēt p dice
re defectū culture sue et ydoloz. ruīnam
quatinus p sen vi deātur qd in singlis re
gnis ā locis vzturus et qd aduerli sue fa
ctōm dtingere possit. qd etiā illi q gēaliū
hīstozias legūt nō ignozāt. Quid ergo
mirā si iam imminēte tēploz. q simulacro
rup. euerfioe quā p by dei sumi tāto an

illa plere facit. Vnde
et nouissima amicitate in
estis. Cultores vero ydolo
mūone spandi sūt. Vnā
ad coitibios. si q's frat fo
rus aut ydolis fines cū ei
bū sumere. Hinc eē in d
ry uimozis legē.

Quis ariolos arusp
res obfuaugrit ā pbi
vltus fuerit anathema sit.
rit ano dclio. ca. xxxim.

Vi diuina cōes exp
um subsecūtur. uel in domo
di boies intro ducunt ex qre
magica ā expiādi cā sub re
iaceāt scdm gradus permit
Tū ex oab. marām ipe.

On liceat re nō licet
xpīams tenē tradico
tuare uel colere elemēta ā
curfus. ā manē signoz. falli
faciēda. uel ppter segetes in
cādas uel dūmā. s. a. s.

*Proceps capituli
Hans & Reuter*

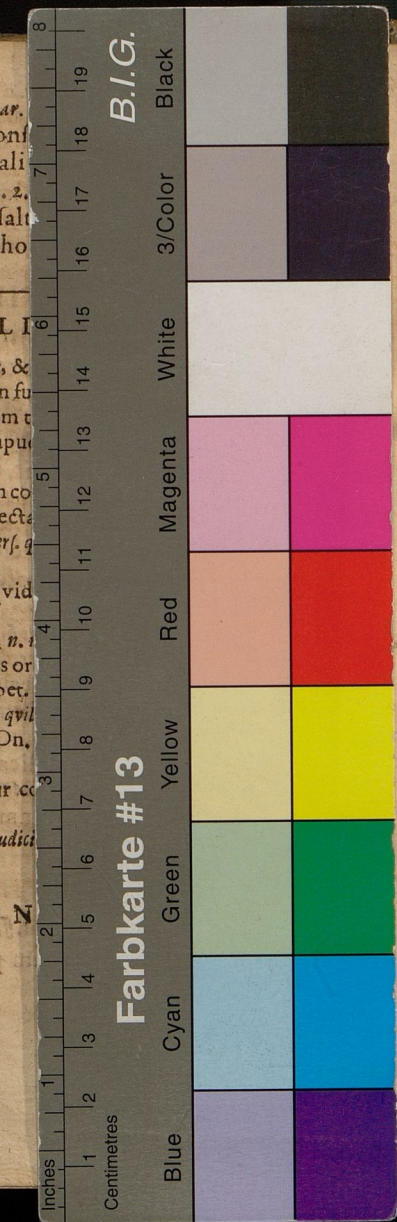
loc. ad alios vel in aia

Humano

Humano

Humano

27 481

Disputatio Juridica
De
SENTENTIA
DEFINITIVA.

Quam
Magnifico Amplissimoq; Jure-Consulto-
rum Ordine in Academia Lipsiensi
annuente,

Pro
LICENTIA DOCTORALI

*In Aroaterio Collegii Principum
Majoris Majori,*

Ad diem XII. Decembris
Publica auctoritate committet

M. CASPAR MICHAEL WELSCH
Lipsiensis
ANNO MD CXXXIII.

LIPSIÆ
Typis RITZSCHIANIS.

